

Fimmtudaginn 27. október 1994.

Nr. 88/1993.

Valbjörn hf.

(Skarphéðinn Þórisson hrl.)

gegn

Kristni Sörensen

(Vilhjálmur Vilhjálmsson hrl.)

Sjómannalög. Vinnusamningur. Bifreiðar. Gáleysi.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Garðar Gíslason og Gunnlaugur Claessen og Gunnar M. Guðmundsson, fyrrverandi hæstaréttardómari.

Áfrýjandi skaut málinu til Hæstaréttar með stefnu 19. febrúar 1993 og krefst sýknu af öllum kröfum stefnda og málskostnaðar úr hans hendi í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi krefst staðfestingar hins áfrýjaða dóms og málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

Ágreiningur málsaðila snýst um það eitt, hvort ógætni stefnda við akstur bifreiðarinnar, er áreksturinn varð, hafi verið svo mikil, að hann teljist sjálfur hafa bakað sér meiðslin með stórfelldu gáleysi í skilningi 4. mgr. 36. gr. sjómannalaga nr. 35/1985.

Gögn málsins bera ekki með sér, að stefndi hafi nýtt sér rétt sinn til bóta úr lögboðinni slysatryggingu ökumanns samkvæmt 92. gr. umferðarlaga nr. 50/1987.

Bifreiðunum var ekið sem leið lá eftir Reykjanesbraut frá Reykjavík til suðurs, og var bifreiðin JX-133 á undan. Ökumenn bifreiðanna fylltu sameiginlega út tjónstilkynningu eftir áreksturinn, og segir þar m. a.:

„Ökumanni B (stefndi) finnst, að stefnuljós séu gefin of seint, eins var olíubifreið staðsett á vinstri öxl með öll neyðarljós á. Ökumaður B byrjar að hemla en þá rann bifreiðin stjórnlaust áfram, og ökumaður sleppir bremsum og sveigir frá bifreið A og lendir á hægri horni bifreiðar og út í móa.“

Stefndi gaf skýrslu hjá rannsóknarlögreglunni í Keflavík 3. apríl 1992, og segir þar m. a.:

„... Mætti kveðst hafa ekið Reykjanesbraut áleiðis til Keflavíkur á 70–80 km hraða miðað við klst.

...

... Mætti segir, að gott bil hafi verið á milli bifreiðanna, nokkrar bíllengdir.

...

Mætti kveðst hafa verið búinn að gera ráð fyrir því með sjálfum sér, að bifreið mótaðila yrði ekið áfram til Keflavíkur.

Nokkru áður en komið var að gatnamótum Grindavíkurveg, þá kveðst mætti hafa veitt athygli olúbíl (kálfi) frá Skeljungi hf., sem stóð mannláus í vegkantinum vinstra megin. Olúbíllinn var með blikkljós logandi. Mætti kveðst hafa litið snögg á olúbíllinn þegar hann ók hjá, – gjóaði augunum á hann. Mætti kveðst síðan hafa litið aftur fram á veginn og þá fundist allt í lagi með bifreiðina á undan.

Skömmu síðar kveðst mætti hafa séð, að það kviknaði stefnuljós til vinstri og hendlaljós á bifreið mótaðila. Mætti segir, að sér hafi brugðið við að sjá þessi ljós, sem mætti telur, að hafi komið allt of seint miðað við að beygja inn á Grindavíkurveginn.

Mætti kveðst hafa hellað nokkuð harkalega og fann þá, að bifreiðin ætlaði að fara að renna áfram. . . . Jafnframt sveigði mætti til hægri til að sleppa fram hjá bifreið mótaðila. . . .“

Ökumaður JX-133, María Þórdís Sigurðardóttir, lýsti tjónsatburðinum svo í skýrslu sinni til rannsóknarlögreglunnar í Keflavík 6. apríl 1992:

„Mætta kveðst hafa verið á leið frá Reykjavík til Grindavíkur umrætt sinn. Mætta kveðst hafa ekið Reykjanesbraut á eðlilegum umferðarhraða. Þegar mætta nálgadist mót Grindavíkurveg, kveðst hún hafa hægt ferðina og gírað bíllinn niður, auk þess sem hún gaf stefnumerki til vinstri á móts við vegvísinn til Grindavíkur (fyrsta merkið).

Mætta kveðst hafa orðið að bíða eftir tveimur stórum bílum, sem komu úr gagnstæðri átt, og varð því næstum að stoppa á gatnamótunum. Þegar mætta var þar nær stöðvuð, kveðst hún hafa litið í baksýnispegilinn og sá þá, hvar mótaðili kom á eftir henni.

Mætta kveðst hafa verið frekar hrædd þarna á gatnamótunum vegna tíðra slysa þar við svipaðar aðstæður, og því hafi hún lagt kapp á að komast sem fyrst inn á Grindavíkurveg, fremur en að hún hefði átt von á því, að mótaðili æki aftan á bifreið hennar.

Mætta kveðst því hafa beðið eftir fyrri stóra bílnum, sem kom á

móti, en síðan ekið af stað. Mætta kveðst hafa verið rétt komin af stað, þegar mótaðili ók á hægra afturhorn bifreiðar hennar. Mætta segir, að höggið við áreksturinn hafi ekki verið mikið, en mikill hvinur hafi fylgt árekstrinum og því, þegar bifreið mótaðila fór fram hjá og síðan út af veginum hægra megin. Mætta segir, að sér hafi fundist bifreið mótaðila á nokkuð mikilli ferð, þegar hún fór fram hjá bifreið mættu.

...

Mætta vill geta þess, að stór bifreið var kyrrstæð með blikkljós á alveg við gatnamótin, í kantinum vinstra megin. . . .“

Áreksturinn varð síðdegis í desember á einum fjölfarnasta vegi landsins, þar sem ökuhraði er að jafnaði mikill. Samkvæmt ofangreindri tjónstilkynningu var rökkur, þoka og blautt færi. Bifreið var ekið á undan stefnda og stutt í vegamót fram undan. Brýna nauðsyn bar því til, að stefndi æki með fyllstu aðgæslu og fyrirhyggju, sbr. 1. mgr. 4. gr., 1. mgr. 25. gr. og 1. mgr. og b-, c- og h-liði 2. mgr. 36. gr. umferðarlaga. Af lýsingu stefnda sjálfs á atvikum má ljóst vera, að tjónsatburðurinn varð eingöngu vegna þeirrar háskalegu ógætni hans að horfa ekki fram fyrir sig, þegar mest á reið, að athygli hans væri vakandi og óskipt bundin akstrinum vegna bifreiðarinnar, sem á undan var ekið, vegamótanna fram undan og ökuhraðans. Þegar þetta er virt og litið er til réttarsambands málsaðila, þykir verða að meta aksturslag stefnda sem stórfellt gáleysi í merkingu niðurlags 4. mgr. 36. gr. sjómannalaga. Ber því að taka sýknukröfu áfrýjanda til greina.

Eftir öllum atvikum er rétt, að málskostnaður falli niður í héraði og fyrir Hæstarétti.

D ó m s o r ð:

Áfrýjandi, Valbjörn hf., skal vera sýkn af kröfum stefnda, Kristins Sörensen, í máli þessu.

Málskostnaður í héraði og fyrir Hæstarétti fellur niður.

S é r a t k v æ ð i
Gunnlaugs Claessen

Í máli þessu greinir aðila á um, hvort stefndi hafi fyrirgert rétti sínum til launa frá 5. desember 1989 vegna niðurlagsákvæðis 4. mgr.

36. gr. sjómannalaga nr. 35/1985. Sú aðstaða er fyrir hendi, ef skip-verji er ekki starfhæfur vegna sjúkdóms eða meiðsla, sem hann hefur sjálfur bakað sér af ásetningi eða stórfelldu gáleysi. Ekki er deilt um málavexti né fjárhæðir, verði lagaákvæðið ekki talið standa í vegi fyrir rétti stefnda til launa.

Hvort um sé að ræða stórfellt gáleysi í merkingu laganna, ræðst af mati eftir almennum mælikvarða í hverju tilviki. Vangá þarf að vera á mjög háu stigi, svo að tilvik falli þar undir.

Við það mat ber meðal annars til þess að líta, að ein algengasta orsök umferðaróhappa er sú, að of stutt bil hefur verið milli ökutækja, sem leiðir til aftanákeyrslu, sé athygli ökumanns ekki óskert við aksturinn. Í máli því, sem hér er til úrlausnar, liggur fyrir, að athygli stefnda beindist að öðru en veginum fram undan skamma stund með þeim afleiðingum, að árekstur varð.

Með aksturslagi sínu sýndi stefndi ótvírætt gáleysi. Hins vegar verður ekki talið, að sú háttsemi stefnda, sem leiddi til áreksturs, hafi á einhvern hátt verið svo ámælisverð eða að sök hans teljist svo alvarleg, að tilvik hans geti á einhvern hátt talist sérstakt eða skorið sig úr, þegar litið er almennt til umferðaróhappa af því tagi, sem að framan greinir.

Þegar þetta er virt og að öðru leyti með skírskotun til forsendna héraðsdómara tel ég því, að staðfesta beri hinn áfrýjaða dóm og dæma áfrýjanda til greiðslu málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

Dómur Héraðsdóms Reykjaness 15. febrúar 1993.

Mál þetta, sem dómtekið var 27. janúar sl., höfðaði Kristinn Sörensen, kt. 040456-5979, Faxabraut 25 D, Keflavík, fyrir aukadómþingi Gullbringusýslu með stefnu, birtri 18. júní 1992, á hendur Valbirni hf., kt. 551280-0479, Strandgötu 14, Sandgerði.

Dómkröfur stefnanda eru þær, að stefndi verði dæmdur til að greiða stefnanda 503.310 kr. auk [nánar tilgreindra dráttarvaxta og málskostnaðar].

Stefndi krefst sýknu af öllum kröfum stefnanda og að stefnandi verði dæmdur til að greiða málskostnað skv. gjaldskrá LMFÍ.

Málavextir.

Stefnandi var starfandi á Hauki, GK-25, sem er í eigu stefnda, sem háseti frá mánaðamótum apríl/maí 1991 fram til 5. desember 1991.

Um miðjan dag 5. desember 1991 var stefnandi á leið til Keflavíkur. Ók

hann sem leið lá eftir Reykjanesbraut. Er hann var kominn á móts við veginn til Grindavíkur, ók hann aftan á bifreiðina JX-133, sem var þar kyrrstæð, eftir að hafa árangurslaust reynt að afstýra árekstri. Meiddist stefnandi í hálsi og baki við áreksturinn. Samdægurs tilkynnti stefnandi starfsmanni stefnda um áreksturinn og að hann vissi ekki, hvenær hann yrði vinnufær að nýju. Sama dag var stefnanda sagt upp störfum með viku uppsagnarfresti. Stefnandi taldist óvinnufær þangað til í byrjun febrúar 1992, eins og fram kemur í læknisvottorði.

Fram er komið í málinu, að enginn ágreiningur er um málavexti, heldur einungis, hvort aðdragandi að árekstrinum hafi verið með þeim hætti, að stefnandi hafi valdið slysinu af stórfelldu gáleysi í skilningi 4. mgr. 36. gr. 1. nr. 35/1985.

Málsástæður og lagarök stefnanda.

Stefnandi reisir aðalkröfu sína á því, að hann hafi orðið óvinnufær á ráðningartíma sökum slyss, og eigi hann því að halda launum sínum, meðan hann er óvinnufær, þó lengst í tvo mánuði, sbr. 1. mgr. 36. gr. sjómannalaga nr. 35/1985. Krafa stefnanda byggist enn fremur á greinum 1.06., 1.08. og 1.19., sem er að finna í kjarasamningi milli Sjómannasambands Íslands og LÍÚ frá 24. nóvember 1991. Til stuðnings kröfunni um orlof er vísað til laga nr. 30/1987. Réttur stefnanda til launa sé skýr, því að ráðningarsamningur hans var í gildi og uppsögn hans öðlaðist ekki gildi, fyrr en uppsagnarbréfið barst stefnanda. Lagt hefur verið fram vottorð læknis um, að stefnandi hafi verið óvinnufær í tvo mánuði.

Stefnandi hefur mótmælt því að hafa bakað sér meiðsli sín með stórfelldu gáleysi í skilningi 4. mgr. 36. gr. sjómannalaga nr. 35/1985. Vísar hann máli sínu til stuðnings á skilning þann, sem ríki á hliðstæðu orðalagi 95. gr. umfl. nr. 50/1987

Varakrafa stefnanda byggist á 1. mgr. 9. gr. sjómannalaga nr. 35/1985. Um er að ræða laun í uppsagnarfresti, sem byrjaði ekki að líða fyrr en 9. 12. 1991, þegar stefnandi fékk uppsagnarbréfið í hendur. Byggir hann þetta á meginreglum laga um, að ákvaðir, er tengjast vinnusamningum, verði ekki bindandi fyrir þann, sem þeim er beint að, fyrr en þær eru komnar til vitundar hans.

Málsástæður og lagarök stefnda.

Stefndi reisir sýknukröfu sína á 4. mgr. 36. gr. sjómannalaga nr. 35/1985. Stefndi heldur því fram, að orsök slyss stefnanda verði eingöngu rakið til stórfellds gáleysis hans, sem veitti bifreiðinni JX-133 ekki nægjanlega athygli, er hún var kyrrstæð við gatnamótin. Máli sínu til stuðnings vísar hann til lögregluskýrslu þeirrar, er tekin var af ökumanni bifreiðarinnar JX-133,

auk atriða, sem fram koma í lögregluskýrslu þeirri, sem tekin var af stefnanda. Þar gefi stefnandi bersýnilega í skyn, að hann hafi verið annars hugar við aksturinn, þ. e. sýnt af sér vítavert gáleysi.

Þá er einnig krafist sýknu af varakröfu stefnanda. Stefndi hafi sagt stefnanda upp störfum með lögmætum 7 daga fyrirvara. Stefndi kom ekki til vinnu í uppsagnarfresti. Óvinnufærni, sem stafar af slysi, sem viðkomandi hefur bakað sér af stórfelldu gáleysi, er ekki lögmæt forföll. Afleiðing slíkrar óvinnufærni er sú, að launþegi glatar rétti sínum til launa, sem hann ætti ella rétt á, hvort heldur slysalauna eða launa í uppsagnarfresti.

Niðurstaða.

Þegar stefnandi slasaðist 5. desember 1991, hafði hann verið skipverji á Hauki, GK-25, eign stefnda, í sjö mánuði og átti því skv. 1. mgr. 36. gr. l. nr. 35/1985 rétt til fullra launa þann tíma, sem hann var frá vinnu vegna slyssins, þ. e. til mánaðamóta janúar/febrúar 1992, nema því aðeins, að um atvik að slysi stefnda ættu ákvæði 4. mgr. 36. gr. l. nr. 35/1985, en á því reisir stefndi sýknukröfu sína, þ. e., að stefnandi hafi sjálfur átt sök á meiðslum sínum.

Ljóst þykir, að sönnunarbyrði fyrir því, að stefnandi hafi sýnt af sér stórfellt gáleysi við akstur bifreiðarinnar umrætt sinn og þannig orðið óstarfhæfur vegna meiðsla, er hann hafi sjálfur bakað sér, hvílir á stefnda.

Teknar voru lögregluskýrslur bæði af stefnanda og eiganda bifreiðarinnar um aðdraganda árekstursins. Ekki verður að mati dómara séð af þeim, að stefnandi hafi sjálfur valdið slysi sínu með hegðan, sem jafna megi til ásetnings eða stórfellds gáleysis í skilningi 4. mgr. 36. gr. sjómannalaga nr. 35/1985. Stefndi hefur ekki heldur fært fram önnur gögn eða rök til sönnunar því.

Að mati dómara liggur fyrir, að umferðaróhapp það, sem hér um ræðir, eigi rætur að rekja til óaðgæslu stefnanda, en hins vegar verði hann ekki sakaður um stórfellt gáleysi í því sambandi, svo að hann hafi fyrirgert rétti sínum til launa samkvæmt 1. mgr. 36. gr. sjómannalaga.

Með vísan til þessa ber því að taka kröfu stefnanda, sem ekki hefur verið tölulega vefengd, til greina með vöxtum, eins og segir í dómsorði.

Málkostnaður ákveðst 144.559 kr., þ. m. t. virðisaukaskattur, 27.896 kr. Sveinn Sigurkarlsson héraðsdómari kveður upp dóm þennan.

D ó m s o r ð:

Stefndi, Valbjörn hf., greiði stefnanda, Kristni Sörensen, 503.310 kr. auk dráttarvaxta skv. 10. gr. l. nr. 25/1987 af 42.240 kr. frá 31. 12. 1991 til 21. 1. 1992, af 381.103 kr. frá þeim degi til 2. 2. 1992, en af 503.310

kr. frá þeim degi til greiðsludags og 144.559 kr. í málskostnað, og beri málflutningsþóknunin dráttarvexti skv. III. kafla l. nr. 25/1987 frá 15. degi eftir dómsuppsögu til greiðsludags.

Dómi þessum ber að fullnægja með aðför að lögum.
